

Täysistunto

Tiistai 15.1.2019 klo 14.00—20.48

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta

Hallituksen esitys HE 195/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 14/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.24 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta.

Sivistysvaliokunta teki mietinnön, joka oli pääosin hyvin kannatettava ja hyvä, mutta jo ensimmäisessä käsittelyssä me perussuomalaiset sivistysvaliokunnan edustajat, Savio ja minä, teimme vastalauseen mukaiset kaksi lausumaehdotusta, jotka kuuluvat seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin valtionosuusrahoitukseen kohdistuvien indeksijäädysten peruuttamiseksi siltä osin kuin ne kohdistuvat kuntien kulttuuritoimintaan.” Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla säästöpäätösten vaikutukset kotiseutututkimukseen ja kulttuuriin arvioidaan.”

Elikkä nämä kaksi lausumaa, ja toivon, että ne saavat laajaa kannatusta ja menevät läpi.

16.25 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tästä aiheesta käytiin melko laaja ja pitkä keskustelu jo lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä, enkä käy toistamaan läheskään kaikkea silloin jo kerran sanomaani mutta totean kuitenkin, että perussuomalaiset haluavat korostaa suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön arvoa ja merkitystä ja myös niiden säilyttämisen tärkeyttä.

Kuten me toimimme vaihtoehtobudjetissamme jo syksyllä täällä esille, myös kotiseutumuseoiden toiminta on kulttuuriperintömme säilyttämisen kannalta erittäin tärkeää muun muassa siksi, että jälkipolvet saisivat tätä kautta tietää enemmän kunniakkaasta historiamme ja nähdä sitä myös käytännössä.

Kannatan edustaja Elomaan tekemiä lausumaehdotuksia.

16.26 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tästä todellakin käytiin pitkä keskustelu ensimmäisessä käsittelyssä, ja oli hyvä, että myös siinä täällä tuli korostettua kulttuurin merkitystä kaiken kaikkiaan, kulttuurin merkitystä paitsi itseisarvona ja myös sitten niin, että sillä on iso merkitys esimerkiksi työllisyyden ja alueiden elinvoimaisuuden näkövinkkelis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

tä. Samoin sillä on paljon merkitystä ihmisten henkiselle hyvinvoinnille, ja yleensä terveysvaikutuksia on kulttuurilla ja sen tuomalla hyvinvoinnilla.

Eli on tärkeää, että me täällä tiedostamme kaikki ne mahdollisuudet, mitä kulttuuri ja taide voivat meille tänä päivänä antaa. Ne pitää nähdä myös elinvoiman lähteenä, ja toivoin, että kaikkialla niihin haluttaisiin panostaa.

Tässä yhteydessä, kun keskustelimme, nousi esiin myös toinen lakipuoli, joka on sitten uudisteilla oleva teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmä. Se uudistus on sinänsä ajankohtainen, mutta ongelma on se, että siihen ei ole riittävää rahoitusta. Korostin jo edellisessä käsittelyssä, että satsaus, minkä tämä vaatisi, ja ylipäätään se lisäsatsaus, mitä kulttuurin ja taiteen tukeminen vaatisi, on mittakaavaltaan koko valtiontalouden näkökulmasta kovin pieni verrattuna taas siihen hyötyyn, mitä tästä kaikesta voimme saada. Siksi olen useassa yhteydessä esittänyt toiveen, että voisimme nyt tässä yhteisesti parlamentaarisesti eri eduskuntaryhmien kesken, huolimatta siitä, minkä värinen hallitus esimerkiksi ensi kaudella on, sitoutua siihen, että VOS-uudistus saisi tarvittavat määrärahat ja että voisimme liikkua sitä kohti asteittain. Kun on toivomus siitä, että taiteeseen ja kulttuuriin suunnattaisiin noin prosentti valtiontalouden voimavaroista, niin ei olisi huono ollenkaan, jos saisimme tällaisen yhteisen näkemyksen aikaan. SDP:hän näitä periaatteita kannattaa, ja meillä on myös ohjelmamme näistä asioista.

Puhemies! Täällä nousi keskusteluun myös se, että on hyvä, että perussuomalaiset ovat tehneet ponsiesityksiä esimerkiksi juuri VOS-järjestelmän indeksileikkausten perumiseksi. Hyvä, olemme samaa mieltä. Meillä on myös vaihtoehtobudjetissamme tähän rahoitus, ei pelkästään perumiseen vaan myös valtionosuuksien lisärahoitukseen juuri siksi, koska tämä uudistus täytyy saada aikaiseksi. Meillä on ne rahat vaihtoehtobudjetissamme. Totesimme hämmästyksellemme, että perussuomalaisilla näitä rahoja varjobudjetissaan ei ole. Se on vähän huonompi juttu, mutta käytännössä katsoen, koska nämä ponnet, mitä perussuomalaiset esittävät, ovat samoja asioita, mitä myös me kannatamme, meidän eduskuntaryhmältämme kyllä äänestyksessä niille tuki tulee.

Mutta nyt haluan, puhemies, vielä kerran korostaa, että toivon, että kulttuurin ja taiteen merkitys monelta suunnalta nähdään tässä talossa nyt ja tulevaisuudessa.

16.29 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Viitasen erinomaisesta puheenvuorosta on hyvä jatkaa.

Tämä laki vahvistaa kulttuurin asemaa peruspalveluna ja toivottavasti tukee sitä, että kunnat ja valtio eli me voimme jatkossa yhdessä edistää monipuolista kulttuurielämää koko maassa. Olisi myös tärkeää, että mikäli maakuntauudistus toteutuu, maakunnille löytyisi jokin luonteva rooli toteuttaa omaa kulttuuripoliittista vastuutaan esimerkiksi juuri edustaja Viitasekin mainitseman prosenttiperiaatteen kautta. Tällä voisi olla hyviä hyvinvointivaikutuksia myös, kun tarkastelisimme niitä yhdessä sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa.

Taiteen ja kulttuurin merkitys yhteiskunnassa on kiistaton. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat laajasti todettuja, ja taide ja kulttuuri tuovat paitsi tekijöilleen myös niistä nauttiville ihmisille monenlaisia iloja ja hyötyä elämään. Ennen kaikkea taide auttaa meitä peilaamaan myös aikaamme ja ilmiöitä ja laajentamaan ajatteluamme uusiin suuntiin, ja tämä on varmasti kaikille tarpeellista eri tavoin, miten kukin sitä sitten haluaakin toteuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

Tässä laissa korostuu myös kulttuurin saavutettavuus kaikille. On tärkeää, että kulttuuri on saavutettavissa eri ikäisille ihmisille, eri paikoissa asuville ihmisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille. Onkin ollut hienoa huomata, miten esimerkiksi uudet kulttuurin muodot ovat viime aikoina laajasti levinneet ja saaneet uusia käyttäjiä, ja toisaalta, miten monia niin sanotusti vanhojakin kulttuurin muotoja, kuten vaikkapa sirkusta, on kehitetty viime vuosina aivan uuteen suuntaan. Esimerkkejä varmasti löytyy. Taidehan myös uudistuu jatkuvasti. Samalla on hyvä huomioida, että harrastaminen ja ammattimaisuus eivät ole mitenkään ristiriidassa keskenään vaan ne tukevat toisiaan, ja rahoituksellisesti olisi hyvä pitää mielessä molemmat puolet.

Edustaja Viitanen mainitsi valtionosuusuudistuksen, joka on nyt palautettu valmisteluun. Olisi tärkeää, että uudistus etenee. Viesti kentältä on vahvasti se, että valtionosuusuudistus tarvitaan, mutta se pitäisi järjestää niin, että se samaan aikaan tukee uusia ja nousevia ja monimuotoisia kulttuurin muotoja, mitä me emme välttämättä osaa vielä edes määrittellä, ja kohtelee reilusti myös sitä kulttuurituotantoa, jota Suomessa on jo pitempään tehty, hyvänä esimerkkinä vaikkapa monet teatterit. Olisikin tärkeää, että seuraava hallitus ottaisi tässä asiassa askelia nopeasti.

Ja vielä pari sanaa julkisen taiteen ja kulttuurin prosenttiperiaatteesta. On hyvä, että prosenttiperiaatekeskustelu on laajentunut pelkistä taidehankinnoista siihen, että prosenttiperiaatteeseen voidaan laskea mukaan myös esimerkiksi tapahtumia tai erilaisia kulttuuritekoja tai monta muuta. Olisi tärkeää, että me huolehtisimme siitä, että kaikissa Suomen kunnissa ja tulevaisissa mahdollisissa maakunnissa huomioitaisiin prosenttiperiaate mahdollisimman laajasti.

16.32 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Elomaa ja Savio ovat tehneet erinomaisen tärkeitä ja hyviä, kannatettavia lausumia kaksi kappaletta. 2. lausumassa mainittu lause ”säästöpäätösten vaikutukset kotiseutututkimukseen ja kulttuuriin arvioidaan” on erinomaisen tärkeä. Perussuomalaiset erityisesti korostavat tätä ihmisiä lähellä olevaa kotiseutulähtöistä kulttuuria ja sen ylläpitoa ja kehittämistä.

Mitä sitten tulee indeksijäädysten peruuttamiseen, niin näinhän se menee täällä, edustaja Viitanen, että eduskunnassa näissä yhteyksissä esitetään hallitukselle toivomuslausumia, niin kuin tässä on tehty indeksijäädysten peruuttamiseksi siltä osin kuin ne kohdistuvat kuntien kulttuuritoimintaan. Ja sitten, jos tämä tulee hyväksytyksi, hallitus antaa eduskunnalle esityksen, ja sen jälkeen, jos se tulee hyväksytyksi, hallitus antaa lisäbudjetin, jossa voimaantulosta riippuen osoittaa tarkoitukseen rahat. Näinhän se menee.

Haluan tässä nyt kaikella ystävyydellä sanoa, että puheenjohtaja Rinne lupasi viime vapuna alle 1 400 euroa eläkettä saaville eläkeläisille 100 euroa puhtaana käteen kuukaudessa. Se maksaa lähes miljardin. Ei teidän vaihtoehtobudjetissanne ollut tällaista summaa. Siellä oli 100 miljoonaa pienen tarkistuksen tekemiseksi näihin eläkkeisiin. [Timo Harkan välihuuto] — Puheenjohtaja Rinne ei puhunut mistään vuosista vaan lupasi eläkeläisille. Tämä oli talouspopulismia, ja siihen ei todellakaan ollut teillä määrärahaa tuossa vaihtoehtobudjetissanne.

Mutta niin kuin totesin, tämä nyt ei liity tähän asiaan suoranaisesti, mutta, arvoisa puhemies, tämä liittyy: Viime vaalikaudella 2011—2015 kuntien valtionosuuksia kohdeltiin niin ankarasti, että kunnat velkaantuivat 10 miljardista 17 miljardiin. Melkein kaikki kunnat nostivat tuloveroprosenttiaan ja kiinteistöveroprosenttiaan ja karsivat menojaan, ja kar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

sinnan ykkösasia melkein kaikkialla oli kulttuuri. Se oli teidän hallituksen talouspolitiikan tulosta, että kulttuuri kärsi.

Nyt on paikka, ihan niin kuin tässä 1. lausumassa esitetään, että kulttuurin osalta heti korjataan indeksitarkistukset ja sen jälkeen kotiseutukulttuuria vahvistetaan.

16.35 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika erikoista, että edustaja Kankaanniemi sanoi, että tämä ei liity mitenkään tähän itse asiaan, mutta siitä huolimatta sitten tölväisee väärin faktoin sairaalassa toipuvaa puheenjohtajaa, joka ei pääse tässä itse vastaamaan näihin syytöksiin.

Nyt on jo toinen kerta tänään, kun edustaja Kankaanniemen väittämiä täytyy oikoa. Mutta tämä on aivan kiistaton asia. Minä luen suoraan täältä puhetekstistä seuraavaa: ”Lupaamme 100 euroa nettona kuukaudessa useamman vuoden ohjelmalla toteuttaen lisää alle 1 400 euron eläkkeisiin.” Voisivatko edustaja Kankaanniemi, hänen puolueensa ja toivotavasti myös muut puolueet salin toisella laidalla sitoutua siihen, että pysyttäisiin tässä asiassa totuudessa eikä levitetä tällaista vääristelevää tietoa?

16.36 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakka äsken korjasi tämän edustaja Kankaanniemen väittämän. Mielestäni olisi reilua, että täällä sitouduttaisiin siihen, että totuutta ei käytettäisi näin säästeliäästi kuin edustaja Kankaanniemi puheenvuoroissaan käyttää.

Mitä tulee tähän eläkelupaukseen: Mielestäni se on tarpeellinen ja hyvä, ja olen hieman hämmästynyt ja hämmästelen sitä, että kun me puhumme pienituloisten eläkkeensaajien puolesta, haluamme heille antaa lisää toimeentulon mahdollisuuksia, vaihtoehtobudjetimme — edustaja Harakka tietää ja toivottavasti Kankaanniemikin jatkossa — sisältää seuraavan asteen tähän, se sisältää korotuksen eläkkeisiin, siihen on varattu resurssit täällä. Toivoisin, että sille jokin arvo annettaisiin eikä pidettäisi tätä populismina, kun puolustetaan pienituloisia eläkkeensaajia. Kyllä minä siellä Tammelantorilla kuulen eläkkeensaajilta itseltään, että on kovastikin rahat vähissä tänä päivänä, kun hallitus on aika murskamaisesti siellä lompakolla käynyt. On ihmeellistä, että tätä nimitetään populismiksi eikä lähdetä päinvastoin samaan rintamaan tekemään jotakin eläkeläisten hyväksi.

Ja mitä tulee tähän vaihtoehtobudjettiin, puhemies: Tämä asia, mistä nyt puhumme, on kulttuurin valtionosuus, ja siihen perussuomalaiset ihan oikein sinänsä esittävät hyvää lausumaa, että perutaan indeksit, mutta samaan aikaan meidän vaihtoehtobudjetistamme löytyy tähän esitykseen rahoitus — kuten siihen eläkelupaukseenkin. Teidän vaihtoehtobudjetistanne ei löydy rahoitusta tähän valtionosuuksien indeksijäädytyksen korjaukseen, mitä te tässä sinänsä oikein esitätte. Se todettakoon nyt tässä, koska se on fakta.

Mutta, puhemies, oikeastaan se, miksi halusin käyttää vielä tämän puheenvuoron, liittyi alun perin edustaja Olli-Poika Parviaisen erinomaiseen puheenvuoroon, jossa menttiin sitten vielä yksityiskohtaisemmin tähän, mitä kaikkea voimme tehdä. Minustakin oli tärkeää, kun korostitte sitä, että kulttuurin tulee olla kaikkien saavutettavissa. Siksipä mielestäni, puhemies, on hyvin tärkeää se, että voimme sekä täällä valtakunnallisesti että sitten kunnissa pohtia niitä keinoja, millä kulttuuritarjontaa voidaan viedä lähelle ihmistä, esimerkiksi asuinalueelle, tätä päivää enemmän, miten voimme edistää sitä, että vaikka päiväkodeissa kulttuuri on lasten riemuna ja kulkevat käsi kädessä kulttuuri ja lapset, jotka ovat sitten luovempia ja saavat hienot elämisen edellytykset, miten voimme esimerkiksi vanhusten palveluihin tuoda lisää kulttuuria — kaikki tämä. Se on hieno asia, ja näitä ideoita on pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

jon, toimintamuotoja on paljon, ja niitä pitäisi edelleen systemaattisemmin viedä eteenpäin ja kehittää.

Puhemies! Sen sanon vielä, kun täällä viitattiin edellisessä Kankaanniemen puheenvuorossa edellisen hallituksen toimeen, että olen ehkä hieman vaatimaton todetakseni, että sinä hetkenä, kun sain itse kunnian toimia hetken kulttuuriministerinä, [Puhemies koputtaa] kulttuuriin suunnattavat määrärahat nousivat.

16.39 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Herra puhemies ei varmaan salli tätä eläkekeskustelua tässä sen pitemmälle [Pia Viitanen: Miksei?] — no se ei oikein kuulu tähän käsittelyssä olevaan asiaan — mutta totean kuitenkin sen, että kyllä minäkin uskon, että kymmenen vuoden päästä eläkkeensaajien kädessä on satanen enemmän kuin nyt. Eli jos teillä on kymmenen vuoden tähtäin, niin se on kyllä eläkeläisten, sanoisinko, huijauksista tai ainakin erehdyttämistä. Aikataulu pitäisi tuollaiselle lupaukselle sitten myös olla ja antaa, ja sitä te ette antanut. Voisitte nyt tietysti antaa, mutta olkoon. Se on kuitenkin miljardiluokan kysymys. [Timo Harakka: Oliko se vuosi? Puhuitteko te vuodesta?]

Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen ei nyt oikein ottanut koppia tästä viime kauden kuntatalouden alasajosta, mitä te teitte. Verot nousivat, velka kasvoi, ja esimerkiksi nuoriso- ja kulttuuriryöntekijöitä irtisanottiin kunnissa, [Pia Viitanen: välihuuto] kun te leikkasitte nimenomaan kunnilta. Ihmistä lähellä ovat lähes kaikkialla kunnan kulttuuripalvelut, vain täällä Helsingissä on merkittävästi tämmöisiä yleisiä valtion ylläpitämiä kulttuuripalveluja, kaikki muut ihmiset ovat kunnan varassa. Te ajoitte kunnat ahdinkoon, hyvin syvään ahdinkoon, ja nyt me haluamme, että kulttuurin osalta pikkusen annetaan takaisin, kun tämä hallitus valitettavasti ei vielääkään leikkauksiaan oikeastaan miltään osin perunut. Vaikka nyt taloudessa olisi pikkuisen mahdollisuus liikkua, niin näin ei nyt tapahdu tältä osin.

Vielä voin, arvoisa puhemies, todeta, että te ette kommentoinut tätä, että jos hyväksytään lausuma, niin sitten tulee hallituksen lakimuutosesitys ja sen jälkeen lisäbudjetti. Te tiedätte hyvin kokeneena edustajana, että näinhän se menee, ja tämän varaan me olemme laskeneet tämän esityksen.

Odotan, arvoisa puhemies, että Kimmo Kiljunen palaa tänne eduskuntaan ja puhuu näistä eläkeasioista vähän enemmän. Niistä puhutaan liian vähän. Kulttuurista puhutaan liian vähän ja agrikulttuurista puhutaan hyvin vähän, ja siksi edellisessä asiassa halusin nostaa voimakkaasti maatalouskysymykset esille, kun siihen oli mahdollisuus, kun eduskunta ei näistä asioista juuri muulloin pääse keskustelemaan kuin budjetin yhteydessä, ja se keskustelu hukkuu siihen valtavaan asioitten määrään. — Kiitoksia.

16.42 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Jotenkin itse ajattelen niin, että esimerkiksi keskustelun kulttuurista ja taiteesta tulisi olla eteenpäin katsovaa, myönteistä, innostunutta, ja olen hivenen pahoillani siitä, että jälleen kerran tämä keskustelu on viety edustaja Kankaanniemen toimesta tälle osastolle, jossa vain syytellään ja riidellään. Minusta se on hyvin ikävää, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] mutta koska meillä on syytä omille faktoillemme, niin sanottakoon nyt niin, että edustaja Kankaanniemi voi minun puolestani vaikka saman tien kävellä tuosta ja ottaa luurin ja soittaa Lauri Lylylle ja kysyä, kuinka paljon esimerkiksi Tampereella tällä hetkellä valtionosuudet vähenevät ja kuinka paljon meillä rahaa menee tämän hallituksen toimiin Tampereella tänä päivänä. Että ihan turha nyt sitten, edustaja Kankaanniemi, sitä on unohtaa, että nyt leikataan kunnilta, ja valitettavasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

edustaja Kankaaniemi itse, hänen puolueensa, oli hetki sitten hallituksessa. Viime viikolla tosin epäilimme, onko edustaja Kankaaniemi henkilökohtaisesti siirtynyt uudestaan hallitukseen esimerkiksi kansliaministeriksi, kun hän niin kovasti ainoana elämäntehtävänä näki sosiaalidemokraattien ja sosiaalidemokraattien vaihtoehdon moittimisen.

Puhemies! Mitä tulee sitten näihin vaihtoehtobudjetteihin, niin kyllä, minulla on hyvin pitkä kokemus niistä. Minulla on kokemus vaihtoehtobudjetista sen laatijana mutta myös hallituspuolueen edustajana, joka tutkii opposition vaihtoehtobudjetit ja edellyttää ja vaatii, että jos niissä jotain esitetään, niin niihin on löydettävä myös rahoitus. Jos ei rahoitusta löydy, silloin sanat ovat vailla katetta. Ja nyt on se ongelma, että teiltä ei löydy rahoitusta tässä teidän vaihtoehtobudjetissanne tälle teidän esityksellenne. Mutta minä en, puhemies, halua moittia teitä siitä liikaa, koska minusta on tärkeää, että perussuomalaiset nyt edes sannallisesti tämän lausuman muodossa sitoutuvat siihen, että jos he voivat valtaa käyttää tulevaisuudessa, niin toivottavasti sitten tässä mielessä ovat mukana siinä, että voisimme todellakin kulttuuriin panostaa tätä päivää enemmän. Se on tärkeä asia, että kaikki puolueet olisivat sitä mieltä. Olen kovasti yrittänyt puhua, että mahdollisimman moni olisi. Jos perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että kulttuuriin voi panostaa tätä päivää enemmän, niin hyvä niin, ja se sitten varmasti kerrottakoon myös maailmalle, että olette siihen sitoutunut, että kulttuuripanostukset kannattavat ja kulttuuriin voi tätä päivää enemmän sijoittaa. Hyvä näin, minusta se on, puhemies, hyvä linja.

16.45 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Oli tietenkin odotettavissa, että edustaja Kankaaniemessä ei ole miestä pahoittelemaan antamaansa väärää todistusta, vaan hän katsoo aiheelliseksi jatkaa nälvimistä. Jokainen tehköön tästä nyt omat johtopäätökset. Tosi-asia, jos sellaiset kiinnostavat, on se, että kahdessa vaihtoehtobudjetissa sosiaalidemokraatit ovat näille pienituloisille eläkeläisille jo esittäneet yhteensä 60 euron korotuksen tästä luvatusista 100 eurosta. Näin 55 000 eläkkeensaajaa nousee köyhyysrajan yläpuolelle, mikä tietenkin Sipilän entistä hallituskumppania harmittaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.